

2024-ben az év hala a réticsík

Nagy László

A Magyar Haltani Társaság immáron 15. alkalommal rendezte meg az „Év hala” választást őshonos halaink bemutatása és népszerűsítése érdekében. Az érdeklődők ezúttal is három faj közül választhattak. A 2024-es év jelöltjei a következők voltak: garda (*Pelecus cultratus*), réticsík (*Misgurnus fossilis*), laposkeszeg (*Ballerus ballerus*). A beérkezett 3875 szavazat közel felét, azaz 49%-át a réticsík kapta, a garda valamivel több mint 30%-ot, míg a laposkeszeg 21%-ot szerzett.

A harmadik helyen végzett laposkeszeg – mint azt neve is jól mutatja – oldalról erősen lapított, megnyúlt testű, alacsony hátú pontyfélének. Szája félig felső állású, hátúszója rövid, farokúszója mélyen bemetszett, farokalatti úszója meglehetősen hosszú, ami alapján többnyire jól elkülöníthető a többi keszegfélénytől. Pikkelyei aprók, ezüstösek, sötét szegéllyel. Testhossza legfeljebb 35 cm. A nagyobb folyók dévérzónájának jellemző hala, de a márnázónában is vannak állományai. Nem feltétlenül igényli az állandó vízáramlást, így a nagyobb tavainkban, mint például a Balatonban és a Tisza-tóban is megtalálható. Elsősorban planktonnal táplálkozik, emellett szerves törmeléket is fogyaszt. Húsa a többi keszegfélénekhez hasonlóan szálkás, de irdalva és bő olajban jól kisütve kitűnő ízű.

A második hely a gardát illeti, amely hosszan megnyúlt, oldalról erőteljesen lapított, ezüstös csillogású halunk. Feje aránylag kicsi, szemei pedig kifejezetten nagyok. Felső állású szájával fiatal korában zooplanktont fogyaszt, később már vízbe hulló rovarokat, valamint apró halakat is zsákmányol. Rövid és kicsi hátúszója a farokrészen helyezkedik el. Mellúszói kifejezetten nagyok, túlérnek a hasúszók tövén, az oldalvonala kanyargós.

A garda eredetileg vándorhal, a tengerekben és a folyók édesvizében egyaránt megtalálja életfeltételeit, de a tengeről eltávolodott, hazai állományai teljesen édesvizivé váltak. A hazai állomány bővizű folyóink dévérzónájában, illetve nagyobb tavainkban található. A balatoni halászatban a garda egykor igen jelentős volt, innen ered a „látott hal” elnevezés. Ugyanis ősszel a gardák a Tihanyi-szorosban nagy csapatba verődtek, amit a „hegyenjáró” egy közeli magaslatról szemlélte, majd testbeszédével, illetve subája lengetésével irányította a halászbokor többi tagját a gardaraj befogására. A garda húsa szálkás, de kimondottan finom, a tihanyiak a sikeres halászatot követően fanyársra húzva, és parázs felett ropogósra sütve fogyasztották.

2024-ben az „Év hala” címet a réticsík viselheti. Hosszan megnyúlt testű, izmos, oldalról kevésbé lapított halunk; feje és szemei kicsik, orra hosszú és kúpos, a végén lekerített. Szája kicsi és alsó állású, körülötte összesen 10 bajuszszál található. Apró pikkelyei alig észrevehetőek, háta sötétbarna, oldalán hosszanti csíkok futnak, melyek közül

A győztes réticsík (Fotó: Somogyi Dóra)

A második helyezett garda (Fotó: Nyeste Krisztián)

Harmadik lett a laposkeszeg (Fotó: Somogyi Dóra)

a középső sötétbarna, a fölötte és alatta lévő pedig okkersárga. Legnagyobb csíkfélének, testhossza meghaladhatja a 30 centimétert. A nyári szárazság során részben kiszáradó mocsarak jellemző hala, de előfordul sekély tavakban, öreg holtágakban és iszapos csatornáknak, valamint nagyobb folyók hullámtéri gödreiben, a főmederben azonban ritkán található meg, a sodrást kerüli. A vízhiányt a nedves üledékbe fúródva képes bizonyos ideig átvészelni.

A lárvák külső kopoltyúbojtjai, illetve az idősebb halak béllégzése lehetővé teszi számukra az oxigénszegény viszonyok elviselését. Korábban időjósnak is tartották, mivel a vihar közeledésekor jelentkező légnyomásváltozást megérezve mozgása megélnkül, és gyakran a felszínre úszik levegőért. Apró fenéklakó állatokkal táplálkozik, de különböző növényi részeket és szerves törmeléket is szívesen fogyaszt. A vízszabályozást megelőzően olyannyira tömeges volt az előfordulása hazánkban, hogy a halászat külön ága, a csíkászat foglalkozott a mocsarakban és lápokban élő réticsík fogásával és értékesítésével. A nagy mocsarak felszámolásával megfogyatkozott a hazai állománya, erre tekintettel védelmet élvez, természetvédelmi értéke 10 000 Ft.